

A tous les enfants

28 december 2018

We leven eind 2018. Kerstmis, feest van vrede en verbondenheid, ligt net achter ons. *Vrede aan alle mensen van goede wil.* Een vrome wens. Een goed bedoelde boodschap, zeker, maar is zij geen utopie? Sinds mensenheugenis bestaan er vetes, conflicten, oorlogen en doden mensen elkaar. Door de ontwikkelingen op het gebied van wapentechnologie neemt in elke eeuw het aantal dodelijke slachtoffers toe. Vernietigingswapens worden steeds efficiënter.

Op 11 november jl. werd herdacht dat honderd jaar geleden de wapens werden neergelegd. Daarmee kwam een einde aan een van de meest wrede episodes uit de geschiedenis. Op TV zie je hoe de Groten der aarde prominent in beeld worden gebracht. Jonge mensen uit verschillende landen roepen reeksen namen van gevallen, de Franse president houdt een voorspelbare toespraak, waarin hij waarschuwt voor het overal opkomende nationalisme.

Liever dan de woorden van Macron had ik reacties en verhalen gehoord van mannen en vrouwen wier voorvaders in de loopgraven hebben gevochten. Miljoenen zijn op het slagveld gesneuveld, of verminkt en getraumatiseerd teruggekeerd naar hun dierbaren. De Groten der aarde van toen hebben ruim vijftien miljoen mensen, soldaten en burgers, onbeschrijfelijk veel leed aangedaan. Zijn de wereldleiders van nu wél in staat, hebben zij wél de wil, om lessen te trekken uit de 'hel van Verdun'? Op de foto zie je bekende gezichten. In het midden zit president Macron naast een verontrust kijkende Merkel, die binnenkort zal afzwaaien. Ik zie Trump, die sinds zijn entrée op het wereldtoneel het gevoel van internationale veiligheid niet heeft versterkt. Uiterst rechts zit een onbewogen Poetin met op elkaar geklemde lippen en uiterst links, nog net zichtbaar, Netanyahu, de man die tijdens zijn presidentschap ontelbare onschuldigen een vroegtijdige dood heeft bezorgd.

Arc de Triomphe.

En voortdurend wordt de *Arc de Triomphe* in beeld gebracht, opgericht in 1836 ter herinnering aan Napoleons overwinning bij Austerlitz. Daarbij lieten tussen de tienduizend en vijftienduizend soldaten het leven. Past die triomfboog wel bij de herdenking van een afschuwelijke slachtpartij, vraag ik me af. Als je door dorpen en stadjes in Frankrijk reist, kom je overal dezelfde witgrijze oorlogsmonumenten tegen, met overal dezelfde teksten: *Aux morts pour la France, A nos glorieux morts pour la patrie, A ses enfants morts pour la patrie*. Naar schatting zijn er tussen de vijftien en tweeëntwintig miljoen doden gevallen, militairen en burgers. WOII zou nóg desastreuzer zijn. En nu, honderd jaar later gaat men nog steeds door met doden, produceert men nieuw, moderner, nóg efficiënter oorlogstuig, verdienen wapenfabrikanten grof geld en dreigt er een nieuwe wapenwedloop.

Terwijl ik op de bank TV kijk en met een half oor naar Macron's frasen luister, moet ik denken aan het gedicht *Le Dormeur du val* van Arthur Rimbaud, dat hij op zestienjarige leeftijd schreef n.a.v. de Frans-Pruisische oorlog in 1870. Het gaat over een jonge soldaat, die op een plek in de groene natuur ligt te slapen.

Nature, berce-le chaudement: il a froid.
Les parfums ne font pas frissonner sa narine ;
Il dort dans le soleil, la main sur sa poitrine
Tranquille. Il a deux trous rouges au côté droit.

Natuur, wieg hem warm: hij is verstijfd van kou.
De geuren doen zijn neusvleugels niet trillen;
Hij slaapt in de zon, op zijn kalme borst zijn hand
Hij heeft twee rode gaatjes aan de rechterkant.

Later in de middag schiet het lied *A tous les enfants* me te binnen van Boris Vian. Het gaat over al die jongeren, vaak nog bijna kinderen, die massaal naar de slachtevelden worden gedirigeerd. De pacifistische tekst dateert uit 1954 en is een protest tegen de gruwelen van oorlogen. Het lied heeft niets aan actualiteit ingeboet. De vraag is alleen wie er nog naar luistert en pacifisme nog serieus neemt.

Boris Vian.

A tous les enfants
Qui sont partis le sac au dos
Par un brumeux matin d'avril
Je voudrais faire un monument

A tous les enfants
Qui ont pleuré le sac au dos
Les yeux baissés sur leurs chagrins
Je voudrais faire un monument

Pas de pierre, pas de béton
Ni de bronze qui devient vert
Sous la morsure aiguë du temps
Un monument de leur souffrance
Un monument de leur terreur
Aussi de leur étonnement
Voilà le monde parfumé
Plein de rires, pleins d'oiseaux bleus
Soudain griffé d'un coup de feu
Un monde neuf où sur un corps
Qui va tomber
Grandit une tache de sang

Mais à tous ceux qui sont restés
Les pieds au chaud sous leur bureau
En calculant le rendement
De la guerre qu'ils ont voulue
A tous les gras tous les cocus
Qui ventripotent dans la vie
Et comptent comptent leurs écus
A tous ceux-là je dresserai
Le monument qui leur convient
Avec la schlague, avec le fouet
Avec mes pieds avec mes poings
Avec des mots qui colleront
Sur leurs faux-plis sur leurs bajoues
Des marques de honte et de boue.

Voor alle kinderen
Die zijn vertrokken met hun ransel op hun rug
Op een mistige morgen in april
Zou ik een monument willen oprichten
Voor alle kinderen
Die huilden met hun ransel op hun rug
Met neergeslagen ogen van verdriet
Zou ik een monument willen oprichten

Niet van steen, niet van beton
Noch van brons dat groen kleurt
Door de verwoestende tand des tijds
Maar een monument van hun pijn
Een monument van hun angst
En ook van hun verbazing
Kijk daar de wereld vol geuren
Lachende mensen, blauwe vogels
Plots geraakt door een snerpend schot
Een nieuwe wereld
Waarin op een lichaam
Dat valt
Een bloedvlek groter wordt

Maar voor alle lieden die thuis bleven
Hun voeten warmpjes onder hun bureau
Het rendement berekenend
Van de oorlog die zij wilden
Voor alle speknekken alle kloodzakken
Die zich volvreten in hun leven
En hun duiten tellen en blijven tellen
Voor al die lieden zal ik
Het monument oprichten dat bij hen past
Een met stokslagen, met de zweep
Met m'n voeten, met m'n vuisten
Met woorden die blijven plakken
Op hun valse plooiën op hun hangwangen
Tekenen van schande en van slijk.